

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Minna Ruusuvirta, Pasi Saukkonen, Sari Karttunen

Tuumasta toimeen – välineitä kuntien kulttuuripolitiikan seurantaan ja arviointiin

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

Cupore

TEKIJÄT

Ruusuvirta Minna
Saukkonen Pasi
Karttunen Sari

1. painos

ISBN 978-952-293-068-2 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto

Helsinki 2013

Suomen Kuntaliitto

Toinen linja 14, 00530 Helsinki

PL 200, 00101 Helsinki

Puh. 09 7711

Faksi 09 771 2291

www.kunnat.net

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tausta	4
1.2	Kunnan kulttuuripalvelujen mittaaminen	5
2	Indikaattorialueiden kehittäminen	7
2.1	Pohjaksi kuntien kehittämistyölle.....	7
2.2	Indikaattorialueet ja määritelmät.....	8
	Kulttuuritilat.....	11
	Kulttuuriavustukset.....	14
	Kulttuuritapahtumat.....	17
	Lasten ja nuorten kulttuuritoiminta.....	19
	Taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö.....	23
3	Lopuksi	26
	Lähteet	27

1 Johdanto

1.1 Tausta

Tämän raportin tavoitteena on kuvata kulttuuritoiminnan seurannan ja arvioinnin alueita sekä tuottaa ja määrittellä erilaisia indikaattoreita ja käytännön työkaluja, joita kunnat voivat soveltaa omassa kehittämistyössään. Raportti on osa kuntien kulttuuripolitiikan seurannan ja arvioinnin kehittämishanketta, joka aloitettiin toukokuussa 2009 Suomen Kuntaliiton ja kuntien kulttuurijohtajien aloitteesta (kuvio 1). Hanketta suorittamaan valittiin Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Hankkeeseen lähti mukaan 21 kaupunkia: Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Rauma, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Hanke alkoi esiselvityksellä (Saukkonen ja Herranen 2009), joka keskittyi tarkastelemaan kaupunkien sen hetkisiä käytäntöjä kulttuuritoiminnan seurantaan, ohjaukseen ja arviointiin, olemassa olevia tietoaineistoja sekä kaupunkien kokemuksia olemassa olevista käytännöistä. Esiselvityksen tulosten perusteella kunnissa kaivataan kulttuuripolitiikan arviointiin ja seurantaan vertailukelpoista tietoa koskien sekä omaa kaupunkia (aikasarjat) että muita kaupungeja (verrokki). Esiselvityksessä suositettiin muun muassa aikasarjojen muodostamista kulttuuripalvelujen kehityksen systemaattisemman seurannan ja arvioinnin välineeksi sekä kuntien yhteisen pohjan kehittämistä kulttuuripalvelujen tuotannon seurannalle. Lisäksi ehdotettiin välineiden kehittämistä kulttuuripalvelujen käytön, kuntalaisten kulttuuriosallistumisen ja yleisen kulttuuritoiminnan seurantaan sekä välineiden ja käytäntöjen kehittämistä kulttuuritoiminnan vaikuttavuuden määrittelyyn ja mittaamiseen.

Esiselvityksen valmistuttua syksyllä 2009 hankekaupungit jatkoivat kehittämistyötä keskenään kahdessa pienryhmässä, joista toinen keskittyi kulttuuripalvelutoiminnan ja toinen vaikuttavuuden mittareihin. Syksyllä 2010 Suomen Kuntaliitto teki Cuporen kanssa sopimuksen jatkaa esiselvityksessä aloitettua kehittämistyötä. Jatkohankkeeseen lähti mukaan 22 kaupunkia. Mukaan lähtivät Kajaania lukuun ottamatta esiselvityksessä mukana olleet kaupungit sekä uusina kaupungeina Helsinki ja Pori. Jatkohankkeen tavoitteeksi tuli muodostaa kaikille soveltuva, tarkoin määritelty ja standardoitu indikaattorikokoelma, jonka ympärille

Kuvio 1. Kuntien kulttuuripolitiikan seurannan ja arvioinnin kehittämishankkeen eteneminen

kukin kaupunki voi halutessaan rakentaa omista tilanteistaan ja lähtökohdistaan nousevia täydentäviä indikaattoreita. Jatkohankkeen lopputuloksena syntyneessä indikaattorikokoelmassa on yhteensä 45 indikaattoria ryhmiteltyä 16 otsikon alle. (Karttunen 2011.)

Laajassa indikaattorikokoelmassa määritelmien ja käsitteiden täsmentäminen jäi joiltain osin kesken. Tätä työtä jatketaan käsillä olevassa raportissa. Raportti on ensisijaisesti tarkoitettu pohjaksi ja työvälineeksi kuntien omaehtoisen indikaattoreiden testaamiseen ja kehitystyöhön. Kehittämiseen ja testaamiseen on valittu viisi toiminnan aluetta ja niiden seurantaan 15 indikaattoria. Toiminnan alueet ovat kulttuuritilat, kulttuuriavustukset, kulttuuritapahtumat, lasten ja nuorten kulttuuritoiminta sekä taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö.

1.2 Kunnan kulttuuripalvelujen mittaaminen

Kuviossa 2 on esitetty tiiviisti kuntien kulttuuritoiminnan seurannan ja arvioinnin alueita¹. Seurannalla ja arvioinnilla voi olla monia kohteita, tasoja ja tavoitteita. Seurannan avulla voidaan esimerkiksi tuottaa tietoa toiminnan tilasta, konkretisoida strategian tavoitteita, ohjata ja motivoida henkilöstöä, kohdentaa huomiota ja viestiä ulospäin. Seurannan kautta tuotetaan myös tietoa kuntien omalle aikasarjoihin perustuvalla tai kuntien välisellä vertailulle. Kaikkea ei kuitenkaan voida eikä ole järkevääkään seurata. Valittavat seurannan ja arvioinnin kohteet määräytyvät sen mukaan, miksi ja kenelle tietoa halutaan tuottaa. Taustalla ovat usein kunnan kulttuuritoiminnalle asettamat tavoitteet, jotka voivat liittyä joko yleiseen kunnallisen kulttuuripolitiikan vaikuttavuuteen ja politiikkatavoitteisiin tai erityisiin yksittäiselle toiminnan alueelle asetettuihin tavoitteisiin.

Varsinainen seuranta voidaan kohdistaa esimerkiksi kulttuuritoiminnan panoksiin ja resursseihin, toimenpiteisiin ja prosesseihin, tuotoksiin tai vaikutuksiin tai yksittäisiin osa-alueisiin näiden sisällä. Myös seurannan ja arvioinnin välineitä on erilaisia. Ne voidaan jakaa esimerkiksi taloudellisiin ja ei-taloudellisiin, numeerisiin ja kuvaileviin tai koviin ja pehmeisiin. Kovat mittarit perustuvat yksikäsitteisiin arvoihin, kuten suoritusmääriin tai muuhun määrälliseen informaatioon, jota voidaan mitata objektiivisesti. Pehmeät mittarit taas perustuvat ihmisten asenteisiin, näkemyksiin ja tuntemuksiin ja niiden pohjana on usein subjektiivisia arvioita. Erilaiset seurannan ja arvioinnin tasot ja välineet tukevat toisiaan.

Hankkeen esiselvityksessä seurannan ja arvioinnin välineet jaettiin mittareihin, tunnuslukuihin ja indikaattoreihin (Saukkonen ja Herranen 2009, 9–10). Mittareilla tarkoitetaan sellaisia tiedonhankinnan välineitä, joissa kohteena on vain yksi tietoalue. Mittarit voivat kuvata tilannetta tietynä ajankohtana tai kehitystä ajassa esimerkiksi toiminnan kustannusten, tuotannon määrien tai palvelujen käytön suhteen.

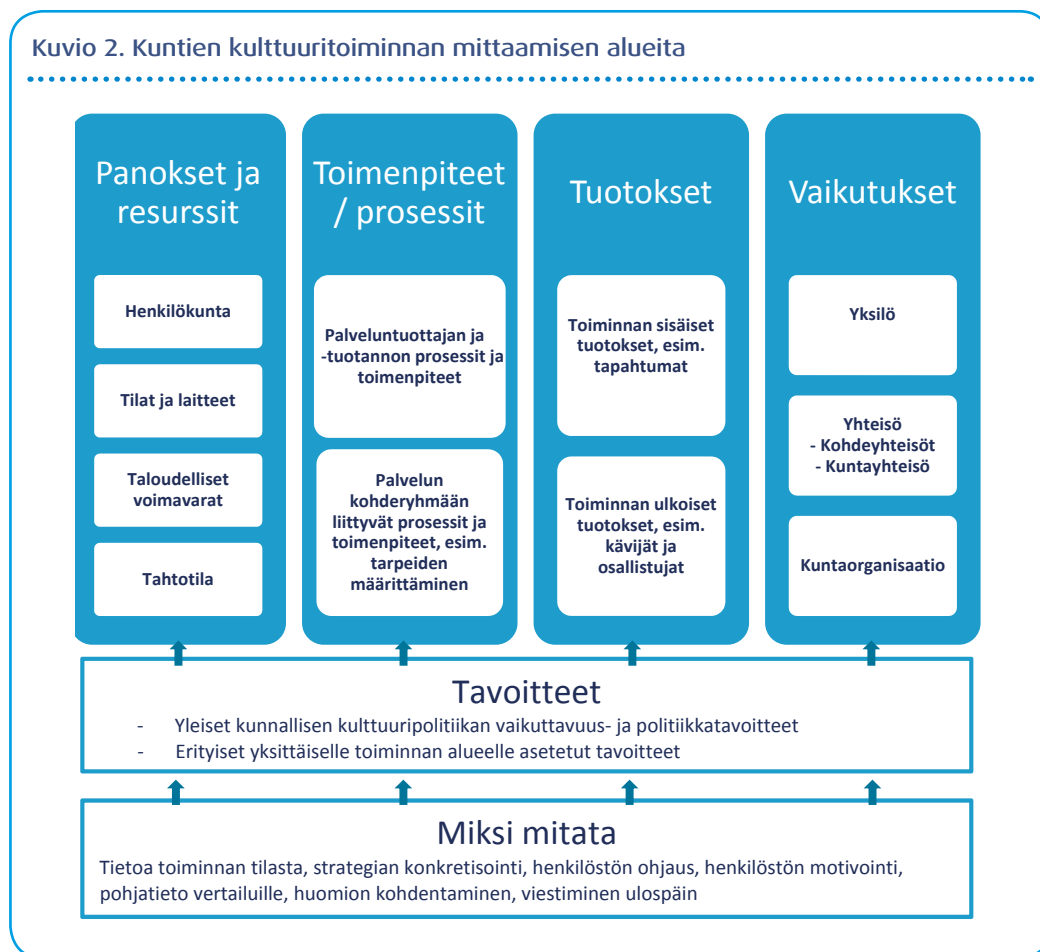
Tunnusluvulla tarkoitetaan sellaista tilanteen tai kehityksen ilmaisinta, joka yhdistää vähintään kaksi mittaria. Tunnuslukujen avulla voidaan tarkastella esimerkiksi tuotannon tai toiminnan tehokkuutta (palvelujen määrä suhteessa kustannuksiin), lisätä mittaritason tietojen vertailukelpoisuutta (kustannusten/palvelujen määrän suhde asukaslukuun) tai analysoida tarkemmin palvelujen käyttöä (esim. tilaisuuksissa kävijät suhteessa tilaisuuksien määrään, tilojen aukioloon tai niiden kustannuksiin). Indikaattorilla tarkoitetaan sellaista

¹ Kuntien kulttuuripalvelujen seurannan, arvioinnin ja mittaamisen lähtökohtia on tarkemmin tuotu esiin sekä esiselvitysraportissa että jatkohankkeen raportoinnissa (Saukkonen ja Herranen 2009; Karttunen 2011).

määrällistä tai laadullista ilmaisinta tai osoitinta, joka on avoimesti sitoutunut tiettyihin tavoitteisiin ja päämääriin. Myös mittari tai tunnusluku voi toimia indikaattorina, mutta usein vaaditaan tiedon laajempaa analysointia, kontekstualisointia ja tulkintaa.

Tässä raportissa käytetään termiä indikaattori puhuttaessa kehitystyön alla olevista seurannan ja arvioinnin välineistä, vaikka kyseessä ovat pikemminkin mittarit ja tunnusluvut. Indikaattoreiksi mittarit ja tunnusluvut muotoutuvat kuntien omassa käytössä, kun ne asetetaan osaksi kuntien omaa toimintaa ja pyritään vastaamaan kysymykseen siitä, mistä mittarit ja tunnusluvut kertovat suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

Kuvio 2. Kuntien kulttuuritoiminnan mittaamisen alueita

2 Indikaattorialueiden kehittäminen

2.1 Pohjaksi kuntien kehittämistyölle

Tässä raportissa kehittämisen kohteeksi on valittu viisi toiminnan aluetta ja niiden seurantaan 15 indikaattoria (taulukko 1). Toiminnan alueet ovat kulttuuritilat, kulttuuriavustukset, kulttuuritapahtumat, lasten ja nuorten kulttuuritoiminta sekä taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö. Nämä alueet valikoituivat hankkeessa mukana olevien kuntien palautteen perusteella. Monissa kunnissa edellä mainitut alueet ovat toiminnan painopistealueita, ja ne nousevat esiin myös laajemmin julkisen kulttuuritoiminnan politiikka- ja vaikuttavuustavoitteissa (ks. esimerkiksi Opetusministeriö 2009; Saukkonen ja Ruusuvirta 2009, 97–105; Karttunen 2011, 16–21). Valitut toiminnan alueet ovat myös sellaisia, joilta vertailulukpoista tietoa on ollut saatavilla hyvin vähän, jos ollenkaan. Raportissa näille alueille ja niitä mittaamaan valituille indikaattoreille luodaan yhteistä käsitteistöä ja määritelmiä, lisäksi tuotetaan menetelmiä tiedonhankintaan.

Taulukko 1. Kehittämistyöhön valitut kulttuuritoiminnan seurannan ja arvioinnin alueet ja indikaattorit

Indikaattori	Toiminnan alue	Mittayksikkö
1. Kulttuuritoiminnan vuokramenot suhteessa kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksiin	Kulttuuritilat	Prosentti, %
2. Vuokramenot suhteessa kulttuuritilojen määrään	Kulttuuritilat	Euroa /neliometri, €/m ²
3. Kulttuuritilojen käyttöaste	Kulttuuritilat	Prosentti, %
4. Kulttuuriavustusten osuus kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista	Kulttuuriavustukset	Prosentti, %
5. Yksityisille toimijoilla myönnetyt kulttuuriavustukset asukasta kohti	Kulttuuriavustukset	Euroa / asukas, €/as
6. Saatujen kulttuuriavustusten suhde haettuihin kulttuuriavustuksiin	Kulttuuriavustukset	Prosentti, %
7. Kulttuuritapahtumien lukumäärä	Kulttuuritapahtumat	Lukumäärä, lkm
8. Käynnit kulttuuritapahtumissa asukasta kohti	Kulttuuritapahtumat	Käynnit / asukas
9. Lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan myönnetyt avustukset asukasta kohti	Lasten ja nuorten kulttuuritoiminta; kulttuuriavustukset	Euroa / asukas, €/as
10. Lasten ja nuorten kulttuuritapahtumien lukumäärä suhteessa kaikkiin kulttuuritapahtumiin	Kulttuuritapahtumat; lasten ja nuorten kulttuuritoiminta	Prosentti, %
11. Käynnit lasten ja nuorten kulttuuritapahtumissa asukasta kohti	Kulttuuritapahtumat; lasten ja nuorten kulttuuritoiminta	Käynnit / asukas
12. Taiteen perusopetuksen peitto	Lasten ja nuorten kulttuuritoiminta	Prosentti, %
13. Rakenteet yhteistoiminnalle liittyen taiteen ja kulttuurin soveltavaan käyttöön	Taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö	Kuvaus toiminnasta
14. Taiteen ja kulttuurin maininta kunnan hyvinvointikertomuksessa	Taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö	Arvio (asteikko) ja kuvaus toiminnasta
15. Taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön yleisyys	Taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö	Arvio (asteikko) ja kuvaus toiminnasta

On syytä korostaa, että yllä esitetty indikaattorilista ja raportissa indikaattoreille annetut määritelmät on yksi esitys mittaamisen kohteista ja tavasta mitata asioita. Kunnat ovat hyvin erilaisia kulttuuripalvelujen organisoinnin ja tuottamisen tavoiltaan, eikä ole olemassa yhtä oikeaa tapaa mitata ja seurata asioita. Tässä raportissa on pyritty tuottamaan erityyppisiä indikaattoreita, joista kunnat voivat valita itselleen sopivimmat ja tarvittaessa muokata niitä edelleen omaan käyttöön paremmin soveltuviksi. Tarkoitus on siis tarjota kunnille työkaluja ja välineitä niiden omaan kulttuuritoiminnan seurannan ja arvioinnin kehittämistyöhön.

Olivatpa lähtökohdat seurantaan ja arviointiin mitkä tahansa, on tärkeä muistaa käsitteiden ja määrittelyjen tärkeys. Määritelmän avulla kuvataan asia, joka halutaan mitata. Yhtenäinen määritelmä mahdollistaa indikaattoritiedon vertailun toisaalta kunnan sisäisesti aikasarjana, eri hallinnonalojen välillä tai yhden tai useamman kunnan välillä. Täysin kattavan ja yksiselitteisen määritelmän luominen on haastavaa, näin on myös useiden tässä raportissa esitettyjen määritelmien osalta. Onkin tärkeää, että kunnat luovat omassa seurannassaan selkeät rajat määritelmille ja niiden soveltamiselle. Jos kunnat haluavat tehdä keskinäisiä vertailuja, on yhtenäisistä määritelmistä ja käsitteistä luonnollisesti sovittava yhteisesti. Kuntien välisessä vertailussa on myös huomioitava erilaisten palvelutuotantomallien vaikutukset esimerkiksi kulttuuritoiminnan kustannustietoihin.

2.2 Indikaattorialueet ja määritelmät

Seuraavaksi raportissa käydään läpi yleisiä toiminnallisia ja taloudellisia määritelmiä. Nämä pohjaavat Suomen Kuntaliiton, Cuporen ja kuntien yhteiseen kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruuhankkeeseen ja sen yhteydessä kehitettyihin käsitteisiin ja määritelmiin (Ruusuvirta et al. 2012).² Tämän jälkeen paneudutaan tarkemmin valittuihin viiteen toiminnan osa-alueeseen, niitä mittaamaan valittuihin indikaattoreihin ja näihin alueisiin liittyviin käsitteisiin ja määritelmiin. Pohjana on soveltaen käytetty jatkohankkeessa luotua indikaattoreiden kuvauspohjalomaketta (Karttunen 2011).

Yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät

Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan kirjastoissa, taide- ja kulttuurilaitoksissa, kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa ja taideoppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa sekä lisäksi kunnan yleistä kulttuuritoimintaa ja muiden hallintokuntien järjestämiä, tuottamia tai tilaamia kulttuuripalveluja.

- *Kirjastot* käsittää kunnan yleisen kirjastotoimen sekä kunnan osuuden muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetystä yleisestä kirjastotoimesta.
- *Taide- ja kulttuurilaitokset* sisältävät kunnalliset tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavat museot, teatterit tai orkesterit, jotka saavat lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai jotka muuten ovat ammattimaisia toimijoita museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi lasketaan myös luonnontieteelliset museot sekä erikoismuseot.

² Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhanke on toteutettu vuosina 2006 (pilottihanke), 2007 ja 2010. Seuraavan kerran tiedonkeruu on suunniteltu toteutettavaksi vuoden 2013 kustannusten osalta.

Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei lasketa esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita.

- *Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten* osa-alueessa on neljä alakategoriaa. Kulttuuritalo tarkoittaa sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tähän osioon sisällytetään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. Konsertti- ja kongressitalo käsittää kokonaisuuden, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. Lastenkulttuurikeskus on kunnan oma erillinen hallinnollinen yksikkö tai kunnan vuotuista avustusta saava yksikkö, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Lisäksi kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osio sisältää valtion taidehallinnon rahoittamat elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuskeskukset. Osa-alueeseen sisältyvät talot tai keskuskeskukset, joilla on omaa toimintaa. Kulttuuritaloksi tai kulttuurikeskukseksi ei lueta esimerkiksi erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja eikä muita kulttuuritiloja, jotka pääasiassa toimivat kulttuuritoimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.
- *Taideoppilaitoksia* ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut. Merkittävä osa taideoppilaitosten toimintaa on taiteen perusopetus, joka on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Osa-alueeseen eivät kuulu ammattiin valmistava taidekoulutus eikä kansalais- ja työväenopistojen kurssitoiminta lukuun ottamatta kansalais- ja työväenopistoissa annettavaa taiteen perusopetusta.
- *Kunnan yleinen kulttuuritoiminta* kattaa kaiken muun varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.
- *Muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta* käsittää muun kuin varsinaisen kulttuuritoimen alla tapahtuvan kulttuuritoiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

Nettokäyttökustannukset

Nettokäyttökustannukset saadaan, kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot. Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja.

Kunnan asukasmäärä

Kunnan asukasmäärä tilastovuoden lopun tilanteen mukaan 31.12.

Kunnan tuottama

Kunnan oman kulttuurihallinnon ja kunnallisten kulttuuritoimijoiden kokonaan tai osin tuottamat palvelut.

Kunnan järjestämä

Kunnan avustustoiminnan, palvelujen ostojen tai yhteistuotantojen kautta järjestämä.

Indikaattorit

Seuraavaksi kuvataan viisi toiminnan aluetta ja niitä mittaamaan valitut 15 indikaattoria. Toiminnan alueet ovat:

- a) kulttuuritilat
- b) kulttuuriavustukset
- c) kulttuuritapahtumat
- d) lasten ja nuorten kulttuuritoiminta
- e) taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö.

Indikaattoreiden esittelyssä on käytetty pohjana jatkohankkeessa luotua indikaattoreiden kuvauspohjalomaketta (Karttunen 2011). Lomakkeessa on indikaattoriotsikon alla ensin lyhyt yleinen luonnehdinta indikaattorista ja siitä, mitä indikaattorilla halutaan mitata. Tämän jälkeen tulevat indikaattorin operationalisointiin liittyvät tiedot, kuvaus indikaattorin muodostamisesta, määritelmät, käsitteet ja mittayksikkö sekä luettelo indikaattoriteidon lähteistä. Kulttuuripoliittinen relevanssi kuvaa indikaattorin kytkemistä yleisiin kunnallisen kulttuuripolitiikan teemoihin ja tavoitteisiin (ks. Karttunen 2011, 18–21) ja opetusministeriössä luotuihin kulttuuripolitiikan vaikuttavuutta kuvaaviin indikaattoreihin (Opetusministeriö 2009). Lopuksi on tuotu esiin joitakin indikaattoriin liittyviä huomioita ja rajoituksia sekä vaihtoehtoisia indikaattoriehdotuksia.

Kulttuuritilat

Kulttuuritila tarkoittaa kunnan hallinnassa (omistuksen tai vuokraamisen kautta) olevaa toiminta-, hallinto- tai varastotilaa, joka on ensisijaisesti kulttuuritoiminnan käytössä. Kulttuuritilan määritelmä ei koske ns. julkista kaupunkitilaa. Julkisella kaupunkitilalla tarkoitetaan tilaa, joka on asemakaavassa määritelty katu-, katuaukio-, tori-, puisto-, virkistys- tai liikennealueeksi tai asemakaava-alueen ulkopuolella edellä mainitussa käytössä oleviksi tiloiksi. Esimerkiksi patsaspuistoa ei sisällytetä kulttuuritiloihin.

Indikaattorit

1. Kulttuuritoiminnan vuokramenot suhteessa kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksiin
2. Kulttuuritoiminnan vuokramenot suhteessa tilojen määrään
3. Kulttuuritilojen käyttöaste.

Indikaattori	1. KULTTUURITOIMINNAN VUOKRAMENOT SUHTEESSA KULTTUURITOIMINNAN NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSIIN
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa vuokramenojen osuutta kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista. Se kertoo osaltaan kiinteiden menojen osuudesta kustannusrakenteesta.
Operationalisointi	Kulttuuritoiminnan vuokramenot jaetaan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksilla. Vuokrameno sisältää sisäiset ja ulkoiset vuokramenot sekä kiinteistön ylläpitomenot. Ylläpitomenoja ovat kiinteistönhoidosta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot, esimerkiksi huolto-, sähkö-, lämmitys-, vedenkulutus- ja jätehuoltomenot. Nettokäyttökustannus, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8-9.
Mittayksikkö	Prosentti, %
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien kulttuuritoimen rakennetta ja rahoitusta koskeva kysely (Kuntaliitto, Cupore ja kunnat); 2) Kuntien omat tilinpäätöstiedot.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuritoiminnan resurssit ja toimintaedellytykset; kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuurin alueellinen saatavuus ja kulttuurin fyysinen infrastruktuuri alueittain.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Kiinteistön ylläpidon menoihin sisältyvät kustannukset saattavat vaihdella kohteittain/kunnittain.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Vuokrakustannusten yksityiskohtaisempi jaottelu tilatyypeittäin (esimerkiksi toiminta-, hallinto-, varastotila).

Indikaattori	2. VUOKRAMENOT SUHTEESSA KULTTUURITILOJEN MÄÄRÄÄN
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa tilojen käyttöä ja sen tehokkuutta.
Operationalisointi	<p>Kulttuuritoiminnan vuokramenot jaetaan kulttuuritilojen neliömäärällä.</p> <p>Vuokrameno sisältää sisäiset ja ulkoiset vuokramenot sekä kiinteistön ylläpitomenot. Ylläpitomenoja ovat kiinteistönhoidosta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot, esimerkiksi huolto-, sähkö-, lämmitys-, vedenkulutus- ja jätehuoltomenot.</p> <p>Kulttuuritila tarkoittaa kunnan hallinnassa (omistuksen tai vuokraamisen kautta) olevaa toiminta-, hallinto- tai varastotilaa, joka on ensisijaisesti kulttuuritoiminnan käytössä. Kulttuuritilan määritelmä ei koske ns. julkista kaupunkitilaa. Julkisella kaupunkitilalla tarkoitetaan tilaa, joka on asemakaavassa määritelty katu-, katuaukio-, tori-, puisto-, virkistys-, tai liikennealueeksi tai asemakaava-alueen ulkopuolella edellä mainitussa käytössä oleviksi tiloiksi. Esimerkiksi patsaspuistoa ei sisällytetä kulttuuritiloihin.</p>
Mittayksikkö	Euroa neliometriä kohti, €/m ²
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien kulttuuritoimen rakennetta ja rahoitusta koskeva kysely. Tieto saatavana mukana olleiden kuntien osalta vuosilta 2006, 2007 ja 2010 (Kuntaliitto, Cupore ja kunnat); 2) Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuritoiminnan resurssit ja toimintaedellytykset; kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuurin alueellinen saatavuus ja kulttuurin fyysinen infrastruktuuri alueittain.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Kiinteistön ylläpidon menoihin sisältyvät kustannukset saattavat vaihdella kohteittain/kunnittain.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Yksityiskohtaisempi jaottelu tilatyypeittäin (esimerkiksi toiminta-, hallinto-, varastotila); kulttuuritilojen neliömäärä suhteessa kunnan asukasmäärään; kulttuuritilojen neliömäärä suhteessa työntekijöiden määrään.

Indikaattori	3. KULTTUURITILOJEN KÄYTTÖASTE
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa tilojen käyttöä ja sen tehokkuutta.
Operationalisointi	<p>Tilojen käyttöaste lasketaan suhteuttamalla kulttuuritilojen käytetyt tunnit käytettävissä oleviin tunteihin. Saatu käyttöaste suhteutetaan tilakohtaisesti asetettuun käyttöasteen tavoitearvoon.</p> <p>Kulttuuritila tarkoittaa kunnan hallinnassa (omistuksen tai vuokraamisen kautta) oleva toiminta-, hallinto- tai varastotilaa, joka on ensisijaisesti kulttuuritoiminnan käytössä. Kulttuuritilan määritelmä ei koske ns. julkista kaupunkitilaa. Julkisella kaupunkitilalla tarkoitetaan tilaa, joka on asemakaavassa määritelty katu-, katuaukio-, tori-, puisto-, virkistys-, tai liikennealueeksi tai asemakaava-alueen ulkopuolella edellä mainitussa käytössä oleviksi tiloiksi. Esimerkiksi patsaspuistoa ei sisällytetä kulttuuritiloihin.</p> <p>Käytettävissä olevat tunnit tarkoittaa tuntimäärää, jolloin kulttuuritilaa on mahdollista käyttää. Käytetyt tunnit puolestaan tarkoittaa tunteja, jolloin tilaa on käytetty.</p> <p>Nettokäyttöastetta laskettaessa mukaan ei oteta esimerkiksi remontin tai muun syyn vuoksi tilapäisesti pois käytössä olleiden tilojen tuntimääriä. Bruttokäyttöasteessa käytetyt tunnit jaetaan kaikkien tilayksiköiden käytettävissä olevien tuntien lukumäärällä riippumatta siitä, ovatko tilat olleet käytettävissä vai eivät.</p>
Mittayksikkö	Prosentti, %
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat, saavutettavuus, saatavuus.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurin perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuurin alueelliseen saatavuus ja kulttuurin fyysinen infrastruktuuri alueittain.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Monissa tiloissa maksimikäyttöaste ei ole mahdollista eikä aina tavoiteltavaakaan. Tämän vuoksi tärkeä asettaa tilakohtainen käyttöasteen tavoitearvo.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Käytössä olleet päivät suhteessa käytettävissä olleisiin päiviin; tilojen täyttöaste, käytössä olevat neliöt (m ²)/kuutiot (m ³) suhteessa käytettävissä oleviin neliöihin tai kuutioihin; yksityiskohtaisempi jaottelu tilatyypeittäin; työntekijöiden tyytyväisyys tiloihin; asiakastyytyväisyys tiloihin; tilojen saavutettavuus (etäisyys käyttäjästä, liikenneyhteudet, fyysinen saavutettavuus, tiedottaminen tiloista).

Kulttuuriavustukset

Kulttuuriavustukset sisältävät kunnan yksityisille kulttuuri toimijoille jakamat avustukset. Varsinaisten avustusten lisäksi avustuksiin sisällytetään ns. avustusluonteisia eriä, kuten kunnan maksaman yksityisen kulttuurilaitoksen vuokra tai osuudet kuntayhtymien ylläpitämille kulttuurilaitoksille.

Indikaattorit

4. Kulttuuriavustusten osuus kulttuuri toiminnan nettokäyttökustannuksista
5. Yksityisille toimijoille myönnettyt kulttuuriavustukset asukasta kohti
6. Saatujen avustusten suhde haettuihin avustuksiin.

Indikaattori	4. KULTTUURIAVUSTUSTEN OSUUS KULTTUURITOIMINNAN NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSISTA
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa kunnan avustuspolitiikkaa ja kunnan tapaa organisoida palvelutuotantonsa.
Operationalisointi	Kunnan yksityisille kulttuuri toimijoille jakamat avustukset suhteessa kulttuuri toiminnan nettokäyttökustannuksiin. Yksityisiä kulttuuri toimijoita ovat oikeudelliselta muodoltaan yksityisoikeudelliset yhdistykset, säätiöt, osuuskunnat ja osakeyhtiöt sekä henkilöyhtiöt, yksittäiset taiteilijat ja taiteilija- ja kulttuuriryhmät. Kuntien konserniin kuuluvat yksityisoikeudelliset yhteisöt ovat yksityisiä toimijoita. Kulttuuriavustukset, varsinaisten avustusten lisäksi avustuksiin sisällytetään ns. avustusluonteisia eriä, kuten kunnan maksaman yksityisen kulttuurilaitoksen vuokra tai osuudet kuntayhtymien ylläpitämille kulttuurilaitoksille. Kulttuuri toiminnan nettokäyttökustannukset, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8-9.
Mittayksikkö	Prosentti, %
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien kulttuuri toimien rakennetta ja kustannuksia koskeva kysely. (Kuntaliitto, Cupore ja kunnat); 2) Kuntien omat tilinpäätöstiedot.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuri toiminnan taloudelliset resurssit, toimintaedellytykset ja toimintatavat; kunnan kulttuuripoliittinen linja; avustuspolitiikka; kulttuuri toiminnan tukeminen ja mahdollistaminen; yhteistoiminta kulttuuripalveluiden tuottamisessa ja järjestämisessä.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen; luovan työn tekijät, valtion taiteilijatuki.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Avustusten saajien erilaisuus ja kuntien erot palvelutuotannon organisoinnissa otettava huomioon indikaattorin tulkinnassa. Subventioiden (esim. vuokra) arvon huomioiminen avustussummassa.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Yksityiskohtaisempi jaottelu avustustyypeittäin/avustuskohteittain.

Indikaattori	5. YKSITYISILLE TOIMIJOLLE MYÖNNETYT KULTTUURIAVUSTUKSET ASUKASTA KOHTI
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa kunnan avustuspolitiikkaa ja kunnan tapaa organisoida palvelutuotantonsa.
Operationalisointi	<p>Kunnan yksityisille kulttuuri toimijoille jakamien avustusten yhteenlaskettu summa jaetaan kunnan asukasluvulla.</p> <p>Yksityisiä kulttuuri toimijoita ovat oikeudelliselta muodoltaan yksityisoikeudelliset yhdistykset, säätiöt, osuuskunnat ja osakeyhtiöt sekä henkilöyhtiöt, yksittäiset taiteilijat ja taiteilija- ja kulttuuriryhmät. Kuntien konserniin kuuluvat yksityisoikeudelliset yhteisöt ovat yksityisiä toimijoita.</p> <p>Kulttuuriavustukset, varsinaisten avustusten lisäksi avustuksiin sisällytetään ns. avustusluonteisia eriä, kuten kunnan maksaman yksityisen kulttuurilaitoksen vuokra tai osuudet kuntayhtymien ylläpitämille kulttuurilaitoksille.</p> <p>Kunnan asukasluku, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8-9.</p>
Mittayksikkö	Euroa asukasta kohti, €/as.
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien kulttuuritoimen rakennetta ja rahoitusta koskeva kysely. Tieto saatavana mukana olleiden kuntien osalta vuosilta 2006, 2007 ja 2010 (Kuntaliitto, Cupore ja kunnat); 2) väestötietojärjestelmä (Väestörekisterikeskus).
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuritoiminnan taloudelliset resurssit, toimintaedellytykset ja toimintatavat; kunnan kulttuuripoliittinen linja; avustuspolitiikka; kulttuuritoiminnan tukeminen ja mahdollistaminen; yhteistoiminta kulttuuripalveluiden tuottamisessa ja järjestämisessä.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen; luovan työn tekijät, valtion taiteilijatuki.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Avustusten saajien erilaisuus ja kuntien erot palvelutuotannon organisoinnissa otettava huomioon indikaattorin tulkinnassa. Subventioiden (esim. vuokra) huomioiminen avustussummassa.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Yksityiskohtaisempi jaottelu avustustyypeittäin/avustuskohteittain; myönnettyjen avustusten vaikuttavuus (avustuksensaajan kuvaus); tyytyväisyys avustusprosessiin (saajan/hakijan arvio).

Indikaattori	6. SAATUJEN KULTTUURIAVUSTUSTEN SUHDE HAETTUIHIN KULTTUURIAVUSTUKSIIN
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kertoo siitä, paljonko kunta jakaa avustuksia suhteessa haettuihin avustuksiin.
Operationalisointi	a) Saadut kulttuuriavustukset (saaneiden lukumäärä) jaetaan haettujen kulttuuriavustusten hakijoiden lukumäärällä. b) Saadut kulttuuriavustukset (eurot) jaetaan haettujen kulttuuriavustusten (eurot) määrällä.
Mittayksikkö	Prosentti, %
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien kulttuuritoimen rakennetta ja rahoitusta koskeva kysely. Tieto saatavana mukana olleiden kuntien osalta vuosilta 2006, 2007 ja 2010 (Kuntaliitto, Cupore, kunnat); 2) Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuritoiminnan taloudelliset resurssit ja toimintaedellytykset; resurssien käytön liikkumavara; kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat; kulttuuripoliittinen linja; avustuspolitiikka.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen; luovan työn tekijät, valtion taiteilijatuki.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Hakijat pyrkivät maksimoimaan avustustaan ja tästä syystä haettu summa saattaa olla epärealistinen ja ylimitoitettu.
Vaihtoehtoinen operationaalisointi	Yksityiskohtaisempi jaottelu avustustyypeittäin/avustuskohteittain; vakiintuneet avustukset suhteessa kaikkiin avustuksiin.

Kulttuuritapahtumat

Kulttuuritapahtumalla tarkoitetaan sellaista yleisötapahtumaa tai -tilaisuutta, joiden sisältö perustuu pääosin taiteeseen tai kulttuuriin: esim. festivaalit, kaupunkitapahtumat ja kulttuurijuhlat. Kulttuuritapahtumaksi ei lueta taide- ja kulttuurilaitosten, kirjastojen, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten normaaliin kausiohjelmaan sisältyviä esityksiä, näyttelyjä, konsertteja tai kurssi- ja opetustoimintaa.

Indikaattorit

7. Kulttuuritapahtumien lukumäärä
8. Käynnit kulttuuritapahtumissa asukasta kohti.

Indikaattori	7. KULTTUURITAPAHTUMIEN LUKUMÄÄRÄ
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa sitä, kuinka monta kulttuuritapahtumaa vuodessa kunta tuottaa itse tai järjestää tarjoten näin kulttuuripalveluita sekä kunnan asukkaalle että vierailijoille
Operationalisointi	Kunnan itsensä tuottamat tai järjestämät kulttuuritapahtumat kalenterivuoden aikana lasketaan yhteen. Kunnan tuottama ja järjestämä, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8-9. Kulttuuritapahtumalla tarkoitetaan sellaista yleisötapahtumaa tai -tilaisuutta, jonka sisältö perustuu pääosin taiteeseen tai kulttuuriin: esim. festivaalit, kaupunkitapahtumat ja kulttuurijuhlat. Kulttuuritapahtumaksi ei lueta taide- ja kulttuurilaitosten, kirjastojen, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten normaaliin kausiohjelmaan sisältyviä esityksiä, näyttelyjä, konsertteja tai kurssi- ja opetustoimintaa.
Mittayksikkö	Lukumäärä, lkm
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuripalvelutarjonta; saatavuus; kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat; kulttuurimatkailu; imago; vetovoima.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuritapahtumien määrä.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Kulttuuritapahtuman tarkka määrittely on haastavaa. Kunnan omassa indikaattorityössä on tärkeää olla johdonmukainen ja tehdä selkeäksi, mitä lasketaan mukaan kulttuuritapahtumiin. Kunnissa tulee päättää, otetaanko esimerkiksi oppilaitoksissa, kouluissa ja päiväkodeissa tapahtuva kulttuuritoiminta (esimerkiksi kulttuuripolku-toiminta, esitysvierailut) mukaan kulttuuritapahtumiin.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Tapahtumien lukumäärää tai tapahtumien kestoja päivinä voidaan suhteuttaa päiviin tai viikkoihin (tapahtumaa/päivä, tapahtumapäivää /vuosi); tapahtumia voidaan jaotella tapahtuman toistuvuuden, tapahtuman keston tai kohderyhmän mukaan.

Indikaattori	8. KÄYNNIT KULTTUURITAPAHTUMISSA ASUKASTA KOHTI
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa sitä, kuinka laajan joukon kävijöitä kunnan itsensä tai sen tukemien toimijoiden tuottamat kulttuuritapahtumat tavoittavat.
Operationalisointi	<p>Käynnit kunnan itsensä tuottamissa tai järjestämissä kulttuuritapahtumissa kalenterivuoden aikana lasketaan yhteen ja jaetaan kunnan asukasluvulla.</p> <p>Käynti on vierailu tilaisuudessa, tapahtumassa tai tapahtuma-alueella tarkoituksena nimenomaisen tilaisuuden tai tapahtuman seuraaminen ja siihen osallistuminen. Yhdellä kävijällä saattaa olla useampi käynti samassa tapahtumassa.</p> <p>Kunnan tuottama ja järjestämä, kunnan asukasluku, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8-9.</p> <p>Kulttuuritapahtumalla tarkoitetaan sellaista yleisötapahtumaa tai -tilaisuutta, jonka sisältö perustuu pääosin taiteeseen tai kulttuuriin: esim. festivaalit, kaupunkitapahtumat ja kulttuurijuhlat. Kulttuuritapahtumaksi ei lueta taide- ja kulttuurilaitosten, kirjastojen, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten normaaliin kausiohjelmaan sisältyviä esityksiä, näyttelyjä, konsertteja tai kurssi- ja opetustoimintaa.</p>
Mittayksikkö	Käyntiä asukasta kohti
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet; 2) väestötietojärjestelmä (Väestörekisterikeskus).
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuripalvelutarjonta; saatavuus; kulttuuri toiminnan painopisteet ja toimintatavat; kulttuurimatkailu; imago; vetovoima
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuuri ja kansalaiset, kulttuuritapahtumissa käynnit; kulttuuri ja talous, kulttuurimatkailu.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Mittari on laskennallinen, sillä sama henkilö on voinut käydä useassa tapahtumassa, minkä lisäksi tapahtumissa vierailaan yli kuntarajojen. Erilaisten laskentatapojen vuoksi tietojen vertailukelpoisuus voi olla heikko. Käyntien seurannan yhteydessä on hyvä merkitä, millä tavoin käynnit on laskettu (myydyt pääsyliput, optiset laskurit, arviointi kassatapahtumien tai erillisen kirjanpidon avulla, silmämääräinen havainnointi).
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Käyntejä voi jaotella maksullisiin ja ilmaisiin; kävijät suhteessa käynteihin.

Lasten ja nuorten kulttuuritoiminta

Lasten ja nuorten kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan ensisijaisesti lapsille (0–11-vuotiaat) ja nuorille (12–18-vuotiaat) kohdennettua kulttuuritoimintaa.

Indikaattorit

9. Lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan myönnetyt avustukset
10. Lasten ja nuorten kulttuuritapahtumien lukumäärä suhteessa kulttuuritapahtumien kokonaismäärään
11. Käynnit lapsille ja nuorille suunnatuissa kulttuuritapahtumissa
12. Taiteen perusopetuksen peitto.

Indikaattori	9. LASTEN JA NUORTEN KULTTUURITOIMINTAAN MYÖNNETYT AVUSTUKSET ASUKASTA KOHTI
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa kunnan avustuspoliittikkaa ja lasten ja nuorten toimintaan kohdistettua osuutta avustuksista.
Operationalisointi	Kunnan lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan yksityisille kulttuuritoimijoille jakamien avustusten yhteenlaskettu summa jaetaan kunnan 0–18-vuotiaiden asukkaiden määrällä. Lapset ja nuoret kuuluvat ikäluokkaan 0–18-vuotiaat. Yksityisiä kulttuuritoimijoita ovat oikeudelliselta muodoltaan yksityisoikeudelliset yhdistykset, säätiöt, osuuskunnat ja osakeyhtiöt sekä henkilöyhtiöt, yksittäiset taiteilijat ja taiteilija- ja kulttuuriryhmät. Kuntien konserniin kuuluvat yksityisoikeudelliset yhteisöt ovat yksityisiä toimijoita. Kulttuuriavustukset, varsinaisten avustusten lisäksi avustuksiin sisällytetään ns. avustusluonteisia eriä, kuten kunnan maksaman yksityisen kulttuurilaitoksen vuokra tai osuudet kuntayhtymien ylläpitämille kulttuurilaitoksille. Kunnan asukasmäärä, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8–9.
Mittayksikkö	Euroa asukasta kohti, €/as
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet; 2) Väestötietojärjestelmä (Väestörekisterikeskus).
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuritoiminnan taloudelliset resurssit, toimintaedellytykset ja toimintatavat; kunnan kulttuuripoliittinen linja; avustuspoliittikka; muiden tahojen kulttuuritoiminnan tukeminen ja mahdollistaminen; yhteistoiminta kulttuuripalveluiden ja tuottamisessa ja järjestämisessä, lasten ja nuorten kulttuuritoiminta.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuribudjetti käyttötarkoituksineen, lastenkulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuuriharrastus ja osallistuminen.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Määrittelyn operationalisointi. Ensisijaisesti lapsille ja nuorille kohdistetun toiminnan erottaminen esimerkiksi yleisavustuksesta.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Yksityiskohtaisempi jaottelu avustustyypeittäin/avustuskohteittain; myönnettyjen avustusten vaikuttavuus (avustuksensaajan kuvaus); tyytyväisyys avustusprosessiin (saajan/hakijan arvio).

Indikaattori	10. LASTEN JA NUORTEN KULTTUURITAPAHTUMAT SUHTEESSA KAIKKIIN KULTTUURITAPAHTUMIIN
Yleinen luonnehdinta indikaattorin kuvaustavoitteesta	Indikaattori kuvaa sitä, kuinka monta lasten ja nuorten kulttuuritapahtumaa vuodessa kunta tuottaa tai järjestää suhteessa kaikkiin kunnan tuottamiin tai järjestämiin kulttuuritapahtumiin.
Operationalisointi	<p>Kunnan itsensä kalenterivuoden aikana tuottamien tai järjestämien ensisijaisesti lapsille ja nuorille (0–18 v) kohdistettujen kulttuuritapahtumien lukumäärä suhteessa kaikkiin kunnan tuottamiin tai järjestämiin kulttuuritapahtumiin.</p> <p>Kunnan tuottama ja järjestämä, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8–9.</p> <p>Kulttuuritapahtumalla tarkoitetaan sellaista yleisötapahtumaa tai -tilaisuutta, jonka sisältö perustuu pääosin taiteeseen tai kulttuuriin: esim. festivaalit, kaupunkitapahtumat ja kulttuurijuhlat. Kulttuuritapahtumaksi ei kuitenkaan lueta taide- ja kulttuurilaitosten, kirjastojen, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten, normaaliin kausiohjelmaan sisältyviä esityksiä, näyttelyjä, konsertteja tai kurssi- ja opetustoimintaa.</p>
Mittayksikkö	Prosentti, %
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuripalvelutarjonta; saatavuus; kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat; kulttuurimatkailu; imago; vetovoima; lasten ja nuorten kulttuuritoiminta.
OKM vaikuttavuusindikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuritapahtumien määrä, lastenkulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuuriharrastus ja osallistuminen.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Kulttuuritapahtuman tarkka määrittely on haastavaa. Kunnan omassa indikaattorityössä on tärkeää olla johdonmukainen ja tehdä selkeäksi, mitä lasketaan mukaan kulttuuritapahtumiin. Kunnissa tulee päättää, otetaanko esimerkiksi oppilaitoksissa, kouluissa ja päiväkodeissa tapahtuva kulttuuritoiminta (esimerkiksi kulttuuripolku-toiminta, esitysvierailut) mukaan kulttuuritapahtumiin.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Tapahtumien lukumäärää tai tapahtumien kestoa päivinä voidaan suhteuttaa esimerkiksi päiviin tai viikkoihin (mittayksikkönä tapahtumaa/päivä tai tapahtumapäivää/vuosi); tapahtumia voidaan jaotella esimerkiksi tapahtuman toistuvuuden, keston tai kohderyhmän mukaan.

Indikaattori	11. KÄYNNIT KUNNAN ITSENSÄ TAI SEN TUKEMIEN TOIMIJOIDEN TUOTTAMISSA LASTEN JA NUORTEN KULTTUURITAPAHTUMISSA ASUKASTA KOHTI
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa sitä, kuinka laajan joukon kävijöitä kunnan itsensä tai sen tukemien toimijoiden tuottamat lasten ja nuorten kulttuuritapahtumat tavoittavat.
Operationalisointi	<p>Käynnit kunnan itsensä tuottamissa tai järjestämissä lasten ja nuorten (0–18 v.) kulttuuritapahtumissa kalenterivuoden aikana lasketaan yhteen ja jaetaan kunnan 0–18-vuotiaiden asukasluvulla.</p> <p>Käynti on vierailu tilaisuudessa, tapahtumassa tai tapahtuma-alueella tarkoituksena nimenomaisen tilaisuuden tai tapahtuman seuraaminen ja siihen osallistuminen. Yhdellä kävijällä saattaa olla useampi käynti samassa tapahtumassa.</p> <p>Kunnan tuottama ja järjestämä, kunnan asukasluu, ks. yleiset toiminnalliset ja taloudelliset määritelmät s. 8–9.</p> <p>Kulttuuritapahtumalla tarkoitetaan sellaista yleisötapahtumaa tai -tilaisuutta, jonka sisältö perustuu pääosin taiteeseen tai kulttuuriin: esim. festivaalit, kaupunkitapahtumat ja kulttuurijuhlat. Kulttuuritapahtumaksi ei lueta taide- ja kulttuurilaitosten, kirjastojen, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten, normaaliin kausiohjelmaan sisältyviä esityksiä, näyttelyjä, konsertteja tai kurssi- ja opetustoimintaa.</p>
Mittayksikkö	Käyntiä asukasta kohti
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Kuntien oma tiedonkeruu ja tietolähteet; 2) Väestötietojärjestelmä (Väestörekisterikeskus).
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripoliitikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Kulttuuripalvelutarjonta; saatavuus; kulttuuritoiminnan painopisteet ja toimintatavat; kulttuurimatkailu; imago; vetovoima; lasten ja nuorten kulttuuritoiminta.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, kulttuuritapahtumien määrä, lastenkulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuuritapahtumissa käynnit, kulttuuriharrastus ja osallistuminen.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Rajat, riskit ja puutteet	Mittari on laskennallinen, sillä sama henkilö on voinut käydä useassa tapahtumassa, minkä lisäksi joukossa on vierailijoita. Erilaisten laskentatapojen vuoksi tietojen vertailukelpoisuus voi olla heikko. Käyntien seurannan yhteydessä on hyvä merkitä, millä tavoin käynnit on laskettu (myydyt pääsyliput, optiset laskurit, arviointi kassatapahtumien tai erillisen kirjanpidon avulla, silmämääräinen havainnointi).
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Käyntejä voi jaotella maksullisiin ja ilmeisiin; kävijät suhteessa käynteihin.

Indikaattorin nimi	12. TAITEEN PERUSOPETUKSEN PEITTO
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa sitä, kuinka suuren osan kunnan 7-15-vuotiaista asukkaista taiteen perusopetus tavoittaa.
Operationalisointi	Taiteen perusopetukseen osallistuvien lukumäärä suhteessa kunnan 7-15-vuotiaiden asukkaiden määrään. Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetuksesta säädetään laissa ja asetuksessa.
Mittayksikkö	Prosentti, %
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	1) Taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten raportit (Opetushallitus); 2) Väestötietojärjestelmä (Väestörekisterikeskus).
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Taidekasvatus; kulttuuri-osallistuminen; saavutettavuus; erityisryhmät; vaikuttavuus; lasten ja nuorten kulttuuritoiminta.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	Kulttuurinen perusta, taidekasvatus, lastenkulttuuripalveluiden tarjonta ja käyttö; kulttuuri ja kansalaiset, kulttuuriharrastus ja -osallistuminen.
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Riskit, rajat ja puutteet	Osuus on laskennallinen. Taiteen perusopetukseen osallistuu myös tämän ikäryhmän ulkopuolisia, ja sama henkilö voi osallistua usean eri taiteenalan opetukseen.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Yksityiskohtaisempi erittely taidelajeittain; taiteen perusopetuksen arviointi esim. Virvatuli-mallin avulla (Koivisto-Nieminen ja Holopainen 2009; http://www.artsedu.fi/fi/virvatuli).

Taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö

Taiteen ja kulttuurin soveltavalla käytöllä tarkoitetaan tässä toimintaa, jossa taidetta ja kulttuuria sovelletaan osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa, työhyvinvoinnin edistämiseksi sekä muutoin osana kunnan hyvinvointipolitiikkaa ja -palveluita. Toiminnalla on julkituotu hyvinvointitavoite ja selkeä kohderyhmä. Taiteellisilla tavoitteilla on toiminnassa toissijainen rooli.³

Indikaattorit

13. Olemassa olevat rakenteet yhteistoiminnalle liittyen taiteen ja kulttuurin soveltavaan käyttöön
14. Taiteen ja kulttuurin maininta kunnan hyvinvointikertomuksessa
15. Taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön yleisyys.

Indikaattorin nimi	13. RAKENTEET YHTEISTOIMINNALLE LIITTYEN TAITEEN JA KULTTUURIN SOVELTAVAAN KÄYTTÖÖN
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön vakiintuneisuutta kunnassa.
Operationalisointi	Henkilöstön arvio ja kuvaus siitä, kuinka taiteen ja kulttuurin soveltavaa käyttöä varten on luotu vakiintuneita ja järjestäytyneitä (institutionalisoituneita) rakenteita ja käytäntöjä sekä kunnan eri toimialojen että kunnan ja yksityisten toimijoiden välille. Taiteen ja kulttuurin soveltavalla käytöllä tarkoitetaan toimintaa, jossa taidetta ja kulttuuria sovelletaan osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa, työhyvinvoinnin edistämiseksi sekä muutoin osana kunnan hyvinvointipolitiikkaa ja -palveluita. Toiminnalla on julkituotu hyvinvointitavoite ja selkeä kohderyhmä. Taiteellisilla tavoitteilla on toiminnassa toissijainen rooli.
Mittayksikkö	Kuvaus olemassa olevista rakenteista ja niiden toiminnasta.
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	Kuntien kulttuuritoiminnan henkilöstön oma arvio.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Taiteen ja kulttuurin soveltavat käytöt; kulttuurin terveys- ja hyvinvointivaikutukset; kulttuurin läpäisyvaikutus; hallinnonalat ylittävä yhteistyö; vaikuttavuus.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	-
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Riskit, rajat ja puutteet	Haasteena on subjektiivisen arvion luotettavuus. Taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön seurannan ja arvioinnin kehittäminen on vielä alkuvaiheessa, mutta toiminnan lisääntyessä myös seurannan kehittäminen on tärkeää.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	-

³ Taiteella ja kulttuurilla voi olla myös monia muita soveltavia käyttökohteita esimerkiksi taloudellisiin ja elinkeinotoiminnan tavoitteisiin liittyen.

14. TAITEEN JA KULTTUURIN MAININTA KUNNAN HYVINVOINTIKERTOMUKSESSA	
Indikaattorin nimi	
Yleinen luonnehdinta indikaattorin kuvaus-tavoitteista	Indikaattori kuvaa sitä, kuinka hyvin kunnan kulttuuritoiminta on kyennyt edistämään taiteen ja kulttuurin käyttöä kunnan hyvinvointipolitiikassa sekä kunnan suhtautumista kulttuuripalveluiden saatavuuteen ja kulttuuripalveluiden merkitykseen asukkaiden arjessa.
Operationalisointi	Henkilöstön arvio ja kuvaus siitä, miten taide ja kulttuuri on otettu mukaan kunnan hyvinvointikertomukseen. Kuntien kulttuuritoimen (tai vastaavan) arvio ja kuvaus toiminnasta. Arvio esimerkiksi asteikolla 1-3: 1 = taidetta ja kulttuuria ei mainita lainkaan kunnan hyvinvointikertomuksessa 2 = taide ja kulttuuri mainitaan hyvinvointikertomuksessa muiden osioiden yhteydessä 3 = taide- ja kulttuurilähtöisille hyvinvointipalveluille on oma osionsa hyvinvointikertomuksessa Kunnan hyvinvointikertomus on terveydenhuoltolain (1326/2010, § 12) velvoittama kertomus, jonka kunnat ovat velvoitettuja valmistelemaan kerran valtuusto-kaudessa.
Mittayksikkö	Arvio (asteikko) ja kuvaus toiminnasta.
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	Kuntien kulttuuritoimen henkilöstön oma arvio (asteikko).
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Taiteen ja kulttuurin soveltavat käytöt; kulttuurin terveys- ja hyvinvointivaikutukset; kulttuurin läpäisyvaikutus; hallinnonalat ylittävä yhteistyö; vaikuttavuus.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	-
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Riskit, rajat ja puutteet	Haasteena on subjektiivisen arvion luotettavuus. Taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön seurannan ja arvioinnin kehittäminen on vielä alkuvaiheessa, mutta toiminnan lisääntyessä myös seurannan kehittäminen on tärkeää.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	-

Indikaattorin nimi	15. TAITEEN JA KULTTUURIN SOVELTAVAN KÄYTÖN YLEISYYS
Yleinen luonnehdinta indikaattorista	Indikaattori kuvaa taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön yleisyyttä kohderyhmittäin.
Operationalisointi	<p>Henkilökunnan arvio taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön yleisyydestä kohderyhmittäin.</p> <p>Kuntien kulttuuritoimen (tai vastaavan) arvio ja kuvaus toiminnasta. Arvio esimerkiksi asteikolla 1-3 tai 1-5, siitä kuinka taidetta ja kulttuuria sovelletaan suunnitelmallisesti osana kohderyhmän hyvinvoinnin edistämistä.</p> <p>Asteikko 1-3: 1 = Ei lainkaan 2 = Satunnaisesti 3 = Säännöllisesti</p> <p>Asteikko 1-5: 1 = Ei lainkaan 2 = Harvemmin kuin kerran vuodessa 3 = 1-6 kertaa vuodessa 4 = 7-12 kertaa vuodessa 5 = Kaksi kertaa kuukaudessa tai useammin</p> <p>Taiteen ja kulttuurin soveltavalla käytöllä tarkoitetaan toimintaa, jossa taidetta ja kulttuuria sovelletaan osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa, työhyvinvoinnin edistämiseksi sekä muutoin osana kunnan hyvinvointipolitiikkaa ja -palveluita. Toiminnalla on julkituotu hyvinvointitavoite ja selkeä kohderyhmä. Taiteellisilla tavoitteilla on toiminnassa toissijainen rooli.</p>
Mittayksikkö	Arvio (asteikko) ja kuvaus toiminnasta.
Tekninen toteutus	
Lähteet, aineistot ja menetelmät	Kuntien kulttuuritoimen henkilöstön oma arvio.
Kulttuuripoliittinen relevanssi	
Teemat ja tavoitteet, joihin indikaattori kunnan kulttuuripolitiikassa kytkeytyy (vaikuttavuustavoitealue)	Taiteen ja kulttuurin soveltavat käytöt; kulttuurin terveys- ja hyvinvointivaikutukset; kulttuurin läpäisyvaikutus; hallinnonalat ylittävä yhteistyö; vaikuttavuus.
OKM vaikuttavuus-indikaattorit	-
Mittarin rajoitukset ja vaihtoehdot	
Riskit, rajat ja puutteet	Haasteena on subjektiivisen arvion luotettavuus. Taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön seurannan ja arvioinnin kehittäminen on vielä alkuvaiheessa, mutta toiminnan lisääntyessä myös seurannan kehittäminen on tärkeää.
Vaihtoehtoinen operationalisointi	Kohderyhmien valinta ja jaottelu kunnan omien tarpeiden mukaan. Kohderyhmiä voivat olla esimerkiksi ikääntyneet, lapset ja nuoret, kulttuuriset vähemmistöt, vammaiset, perheet, laitosten asiakkaat, mielenterveystyön asiakkaat, työhyvinvointi.

3 Lopuksi

Kuntien kulttuuripolitiikan seurannan ja arvioinnin kehittämishankkeen tarkoituksena on ollut kartoittaa kuntien käytäntöjä ja tietoaaineistoja liittyen kulttuuritoiminnan seurantaan, ohjaukseen ja arviointiin sekä tuottaa välineitä kuntien omaehtoiseen indikaattorityöhön. Tärkeänä lähtökohtana on ollut myös kulttuuritoiminnan seurannan ja arvioinnin yleinen kehittäminen.

Kunnat ovat hyvin erilaisia kulttuuripalvelujen organisoinnin ja tuottamisen tavoiltaan. Myös kuntien tavoitteet ja niihin pohjautuvat seurannan ja arvioinnin välineet ja kohteet vaihtelevat. Kaikille yhteistä seurannan ja arvioinnin työkalua on näin ollen mahdotonta luoda, eikä ole olemassa yhtä oikeaa tapaa mitata ja seurata asioita. Tässä raportissa on kuvattu viittä kulttuuritoiminnan osa-alueetta ja niiden analysointiin soveltuvia indikaattoreita. Laajempi indikaattorikokoelma on esitelty Sari Karttusen (2011) hankkeelle laatimassa raportissa. Kunnat voivat valita näistä omiin tavoitteisiinsa sopivimmat ja mielekkäimmät indikaattorit sekä tarvittaessa muokata niitä edelleen omaan käyttöönsä paremmin soveltuviksi.

Indikaattoreiden kehittämistyössä on tärkeää panostaa säännöllisesti kerättävään tietoon ja kokemusten kirjaamiseen. Yksittäinen indikaattoriluku ei välttämättä kerro kovin paljon. Varsinaista tietoa saadaan, kun arvioidaan aikasarjojen osoittamaan kehitystä tai kun verrataan oman kunnan indikaattoritietoa yhden tai useamman toisen kunnan vastaavaan tietoon. Yhteneväiset määritelmät ovat edellytys tiedon tuottamiselle. Jatkossa on tärkeää saada tietoa sekä tiedonkeruun ongelmista ja haasteista että hyvin toimivista käytännöistä.

Kunnissa tarvitaan vertailukelpoista ja luotettavaa tietoa päätöksenteon tueksi ja toiminnan kehittämiseksi. Toiminnan seurannan ja arvioinnin välineiden kehittäminen on monilta osin haastavaa. Käsitteiden määrittely ja tietojen kerääminen voi osoittautua vaikeaksi. Tässä raportissa tarjotaan työkaluja ja menettelytapoja näiden ongelmien voittamiseen. Tärkeää on edelleen panostaa kehittämistyön jatkuvuuteen, kestävien rakenteiden ja prosessien luomiseen sekä menetelmien ja välineiden kehittämiseen.

Lähteet

Karttunen, Sari (2011). Kuntien kulttuuripalveluiden indikaattorit: raportti 22 kaupungin yhteisen vertailevan tietokannan ja internetportaalin perustamisesta. Julkaisematon raportti 5.5.2011. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö CUPORE.

Koivisto-Nieminen, Jaana ja Holopainen, Kaisa (2009). Virvatuli – malli. Itsearviointiopas taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Kustantaja: Taiteen perusopetusliitto TPO ry. [http://www.artsedu.fi/easydata/customers/tpo/files/virvatuli/virvatuli-opas_1-50.pdf] 20.3.2013.

Opetusministeriö (2009). Kulttuuripoliitiikan strategia 2020. Opetusministeriön julkaisuja 2009:12. Helsinki. [<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm12.pdf?lang=fi>] 25.3.2013.

Opetusministeriö (2009). Vaikuttavuusindikaattorit kulttuuripoliitiikan tietopohjan vahvistajina. Opetusministeriön julkaisuja 2009:57. Helsinki. [<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm57.pdf?lang=fi>] 25.3.2013.

Saukkonen, Pasi ja Herranen, Kaisa (2009). Kuntien kulttuuritoiminnan seuranta ja vaikutusten arviointi: esiselvitys 21 kaupungista. Julkaisematon raportti 14.9.2009. Helsinki. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö CUPORE.

Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna (2009). Toiveet, tavoitteet ja todellisuus – tutkimus kulttuuripoliitiikasta 23 kaupungissa. Cuporen julkaisuja 15. Helsinki.

Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Ruokolainen, Vilja ja Karttunen Sari (2012). Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa. Kulttuuritoiminnan kustannukset 25 kaupungissa vuonna 2010. Cupore ja Suomen kuntaliitto. Helsinki. [<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2012/01/kulttuurilukujenvalossa/Kuntien%20kulttuuritoiminta%20lukuina.pdf>] 25.3.2013.